

RASKOVANI

IZLAZI SVAKI ČETVRTAK, 11 JUTRA.

PREDPLATA: TROMJESEČNO DINARA 13, GODIŠNJE DINARA 52. OGLASI PO CIENIKU.

UREDNIŠTVO I UPRAVA KUĆA Br. 543 - VODICE.

RUKOPISI SE NEVRAĆAJU.

POJEDINI BROJ DINAR

VLASNIK, DIREKTOR ODGOVORNI UREDNIK:
— PAVAO ROCA —

TISAK: PUČKE TISKARE - ŠIBENIK.

Tajni fondovi u Dalmaciji

Gosparu

Dalmatinskom Namjestniku

Dru. Stevu Metličiću

Split.

Gosparu, nemojte mi zamjerit ako vas javno pitam, je li Vama poznato iz kojeg sramotnog i tajnog fonda dobivaju stanoviti elementi u sjevernoj Dalmaciji obilatih novčanih svota. Ove naše lomače nesreće zabaciše svaki rad. Klataro se naokolo a džepovi im puni novaca. Troše na sve strane, a nitko ne razumije odakle im toliki silni novac u ovaj zeman, kad u sjevernoj Dalmaciji eto prijeti glad na vratima seljaka.

Ako ovi noćni reptili primaju novce iz naše državne blagajne, učinite mi hajtor i pišite. Vi Ministarskom Savjetu, da se na ovaj način nes-

miju rasipati narodni novci. Ako ovim nesretnjaci- ma ne puni džepove naša vlada, onda — što Vam se čini, gosparu namjestniče?? — Zar nebi bilo uputno da se pronadje ono tajno vrelo iz kojeg kojekakvi palikuće u sjevernoj Dalmaciji troše više mjesečno nego li iznosi Vaša plata sa svim nadoplacima.

Kao starome znancu, uvjeren sam, da mi ne ćete zamjeriti. Primite izraz mog osobitog poštovanja.

Šibenik 10. siječnja 1922.

Miho Jerinić.

Proslava stogodišnjice rođenja fra Grga Martića. Od potpisanog odbora primamo rado tvrdjemo; Hrv. nar. čitaonica »Radovan« i Kreševu priređuje dne 22. siječnja t. g. prigodom stogodišnjice rođenja fra Grga Martića, aka-

demiju i zabavu u korist dogradnje njegova doma i popravka spomenika.

Veliki pokojnik je sproveo svoje zadnje dane i neumrlu dušu ispustio u tišini kreševskog franjeva. samostana 30./VIII. 1905. Nekoliko godina kasnije

FELJTON

Drugi koncert Javor-Sigala.

koji je već na objavama s razlogom nazvan veličim, bio je dostojna dopuna prvoga i uz ocjenu stručnjaka u drugim novinama jedno svjedočanstvo više, da je naš sud o prvom koncertu i umjetnicama bio tačan.

Ovog nam je puta gđica Javor iznijela diva- daskine komorne glazbe, velikog Beethoven-a u njegovoj Sonati op. 57., pokazavši i ovom prilikom ve- odlike jedne virtuozne pijanistkinje, koja je ednako odlična kad predaje nove kao i kad iznosi stare majstore.

Ova je Beethovenov-a sonata već u naslovu značena kao apassionata, a to kod Beethoven-a nači mislena i osjećajna po snazi, a ne po strasti, e ima da djeluje kao jedno objavljenje.

A on je glazbu i shvaćao kao objavljenje duševnog života čovjeka i kao zadnju riječ našem saznanju.

Ako to nije tačno za jedan opći filozofijski ud, koji bi imao da kao aksiom vrijedi za čitavu ljudsku znanost, umijeće i život, jest tačno za život djelo ovog čovjeka, koji je u kolu velikih pred- tavnika čovječje rase jedan od najtipičnijih egzem- plara naše superiornosti.

I kad slušamo njegove veličanstvene sonate, ao da čujemo biblijsku riječ Mojsije i Nazarencu, od kojih se loša strast čovjeka kao jedne zoološke rste preobrazila u dobru strast, u veliki žar čovje- žanske ljubavi, dobrote i sreće.

Ali u ovoj sonati vidimo i po koji bljesak nje- ovog svetog gnjeva, kao vijesnika kasnijeg nje- ovog strašnog protesta protiv svega, što je ljudsko, er još uvijek nisko.

Ovo biva u zadnjem razdoblju njegova života, ad ga kobiše nesrećluk i bol.

Ove večeri čusmo i Grig-a, njegovo Proljeće lakodjer u izvedbi gđice Javor. Da, čusmo ovog modernog skandinavskog Orfeja, koji je sa svojom

obilnom, toplom i veselom melodijom kontrast pri- rodi njegova kraja. Njegovo je Proljeće proljeće skandinavske glazbe.

Za tim je umjetnica iznijela Horn-a (U spo- menicu, samo za lijevu ruku). I ovo je skladba za virtuozu.

Od majstora prve večeri Chopin-a, Debussy-a, Liszt-a i Dvoržaka opetovala je samo Dvoržakovu Humrsku, u kojoj kao da se velikom majstoru srce razigralo do nestašluka.

Ostale su tačke bile nove (Mjesečina, Debussy; Nocturne op. 48. br. 1., Chopin; Rigoletto-Para- fraza, Liszt). Debussy je i u ovom komadu spiri- tualan, otnjen i tankočutan, dok Chopin u ovom svom Nocturnu proživljava buru. U Lisztovoj para- frazi Rigoletta klavir dobiva simfonijsku snagu.

Sve je to u izvedbi gđice Javor potrdjivalo sigurnost, vještinu snagu i osjećajnost ove umje- lnice, koje se odlike odražavaju u ritmici akorda i dinamici tonova.

Ove joj večeri ipak najuspjelije bijahu poslje- drnje dvije tačke (Chopin i Liszt).

Za gđicu Sigalu možemo samo da pojačamo našu prijašnju hvalu. Sud o njezinj vrsoći je op- čenit i kod puplike i kod kritike. I mi žalimo, što nas ova neobična pjevačica poslije dva koncerta ostavlja. Ali je njezin poziv dalje, na više!

Ona je po odgoju ruskinja, jer je u Rusiji ro- djena i vaspitana; otac joj je grk, ali joj je majka naša zemljakinja, dalmatinka. Umjetnica je po duši svojoj slavanka. U njenom biću rasno prevladava njena roditeljka.

Zanimivo je kod nje, da kad hoće da izrazi mekoću, toplinu, ganuće, čežnju i ljubav, onda bira slavenske majstore; a kad hoće da se jače izrazi, onda isključivo germanske, tačnije njemačke. Čudi nas, što i u jačoj pjesmi nije privolila i nekima od velikih modernih rusa.

Ove je večeri od slavena pjevala Antipova (Gruzinski brjegov), Žurakovskoga (Galeb) i mae- stra Hatze-a (Zjuveni sanak). Prva su dvojica mu- žični blizanci po genu, treći, naš Hatze u ovoj pjesmi iskazuje odlike skladatelja Brankove pjesme naslutnice.

je sagrađen »hrv. kult. i prosvj. dom« koji je kao vidan dokument harnosti i poštovanja spram po- kojnika dobio ime »Radovan«. Nadgrobni spome- nik pokojnikov na mjesnom groblju, kao i njegov dan, nalaze se sad u priličnom slabom stanju, te ovim apeliramo na sve patriote, bez razlike vjere i plemena, da kojim darkom priskoče u pomoć potpisanom odboru, da bi bio u stanju prigodom stogodišnjice njegov dom i spomenik popraviti i time se odužiti sjeni velikog pokojnika kao pre- teče narodnog jedinstva.

Dobrovoljni prilozii neka se izvole slati izrav- no na Hrv. nar. čitaonicu »Radovan« u Kreševu. Imena darovatelja biti će oglašena u novinama.

S poštovanjem:

Odbor za proslavu stogodišnjice rođenja fra Grga Martića u Kreševa.

P. S. Molimo sve novine, da blagohotno iz- vole uyrstiti ovaj poziv.

Dan Prosvjete. »Prosvjeteli savez« u Zagrebu zaključio je i ove godine 4. veljače, rođen dan biskupa J. Strossma- era, proslaviti kao »Dan Prosjete«. Ne predlažemo, da to bu- de narodni blagdan jer njih imademo dosta. Već sama riječ »blagdan« potiče na plandovanje, gošćenje, pijančevanje, a toga imamo dosta. Nama treba rada, rada i opet rada. To neka bude dan, kojega ćemo dobiti pobude za prosvjetni rad u najširim slojevima našega naroda. To neka bude dan, ko- jega ćemo sabrati i novčanim sredstvima za taj rad.

Stoga pozivamo i molimo sva naša kulturna društva, da 4. veljače prirede koncert s predavanjem, a čisti dobitak namijene »Prosvjetnom Savezu«. Gdje se s bilo kojeg razloga ne može ništa prirediti, neka rodoljubi sakupe neku svotu u tu svrhu.

Od francuza smo opet čuli Debussy-a (Maman dites — moi i Mandoline, novo), gdje su majstorov ukus, otmjnost i finća u glasu ove umjetnice do- bili svoj najsavršniji instrument i interpretaciju.

Od germana pjevala je Sibelius-a (Mädchen kam vom Stelldichein), a od majstora prve večeri Schubert-a (Der Wanderer, novo). Istakla se u obim ovim jakim kompozicijama, gdje je njezin bogat i zvučan glas našao svoju bogatu umjetničku pri- mjenu. Schbertov je Der Wanderer na opći za- htjev morala da ponovi.

Isto tako i pjesmu Lidarskoga: Rusijo, tebe je snijeg zakrio — koju je pjevala i prve večeri. Ovu kompoziciju, koja je lirčna par excellence, umje- tница pjeva sa naročitim osjećanjem i voli da je če- sto pjeva. Ona za to ima ličnog razloga. Ova pje- sma omogućuje umjetnici, da iskaže svoju čežnju i bol, ali ličnu svoja bol, koja nije bol čitavog jednog naroda.

Djela mnogih ruskih umjetnika imaju naročitu lamentativnu notu, koja oplakuje Rusiju. Ova nota najodličnije dolazi do izražaja u Borisu Godunovu. I doista, u vrijeme, kad je ovaj epohalan djelo bilo komponovano, prilike, u kojima je socijalno i poli- tički Rusija živjela, bile su očajne. I interpretatori ruski, za sebe lično, naginju toj lamentativnoj noti, pa tako i gđica Sigala. I Šaljapin ima takih me- menata, i on zna da proplače, ali je njegov plač kletva na one, koji od vajkada nesrećivahu Ru- siju, a ne na one, koji bi je htjeli da učine sretnom.

Nego, ova su nas dva koncerta utvrdila u naš- ešen uvjerenju, da duše velikih majstora žive samo u umjetnosti, njihovih interpretatora-virtuozu; sljed- stveno, da za vrzne majstore trebaju vrсни inter- pretatori.

I zato naša blagodarnost gg.ama Javor i Sigala. Odaziv je puplike do nešto slabiji, nego prve večeri. Djaka skoro da nije ni bilo, jer se nije u- vazilo naš prigovor u pogledu dječjih karata. Ipak je svijeta bilo dvostruko više nego li na Dumičićevom koncertu.

Bilo bi utješno, ako smo time htjeli da se o- dužimo ovim umjetnicama i za nepravdu, koju smo nanijeli ovom mladom talentu i virtuozu. M.

TALIJANAC O TALIJANSKOM NARODU.

Donosimo sud o talijanskog pisca M. Mariani-ja o talijanima. Izneo ga je u jednom poglavlju svog romana „Povero Cristo“. Pisac je jedan između najboljih mladih talijanskih piscima, koji je proveo u Italiji novu književnu struju, po primeru francuza Barbuse-a i nemca Mann-a. Ispčetka napadan i presučen od kritike, morade ipak biti priznan. Roman „Povero Cristo“ doživio je malo više od godinu dana dva izdanja. Glavnija su mu još dela „La casa dell' uomo“ i „Sott' la naj“.

To poglavlje, pod naslovom „Moj narod“, govoreći i o karakteristikama drugih naroda, veli za talijanski:

„Talijanski je narod najlicumerniji narod na svetu.

To je narod, koji trgovačke poslove sklapa kao i drugi narodi, ali će vam talijanac nudeći posao uvek govoriti o prijateljstvu i pouzdanosti.

A to su brbljarije, kojima ne veruje, ali o kojima priča tako iz običaja a da prodje vreme. Jer je talijanac danguba.

Talijanski je narod kojemu fali politički odgoj i ozbiljnost. Premda je slabo inteligentan, ipak svi talijani drže da su inteligentni. Brbljavci kao nitko, mešaju brbljanje, preveliku opširnost i bezobraznost sa inteligencijom. Razumovati se u nekom predmetu trebalo bi da znači potpuno poznavanje istog. Talijani rade govore o najrazličitijim stvarima koje ne poznavaju, negoli o jednoj stvari, koju bi morali poznavati, naime o svom znanu.

Teško da vam, koji talijanski inžinir govori o mostovima ili o strojevima, on će vam govoriti o svojem kritičnom mišljenju o Gabrielu D'Annunzio i reći će vam na izust sonet što ga sastavio u dvadesetoj godini prigodom udaje svoje sestre. Ier se svi talijani, na primer razume u umetnost. Nema jednog seoskog brice u Italiji, koji nije napisao jedan roman, nema gospođice manje ili više klorotične, koja ne slika cveće na akvarel i ne smatra se velikom slikaricom.

Talijani su svi umetnici. Nije njihova krivnja, takvi se rodiše. I zato nemaju jednu svoju umetnost. Bilo u književnosti, bilo u slikarstvu i kiparstvu omeđuju se da čekaju dvadesetak godina pariški uzorak da ga zatim poprime baz ustezanja ili da ga preteravaju kao svi valjani ljudi iz pokrajine.

Sa svim tim smatraju se inteligentnim. Najinteligentnijim narodom na svetu.

Talijanac ne priča dadilji svoje uverenje da je genij, ali ga ispoveda već učitelju pučke škole.

Najprostije stvari govori najčudnijim načinom. Najveće bedastoće sa očajnim zanosom. Uvek raspravlja sam kao da igra na šah. Bez da se osvrće na mišljenje protivnika, prekinut će reč sa gotovo američkim neodgojem. Često prekida misleći da predviđa misli dru-

goga i dokaziva netemeljito mišljenje koje ovaj ne samo da nije izjavio, nego koje nije kanio izustiti. Kad nema dokaza beži tesnim izlazima logike zaplićući se u gomile negacija i paradoksa, koji sličie vežbama akrobata i pelivana. Svako raspravljanje kod talijana nastaje uvek iz običaja da svatko svakome protuslovi pa i tada kada je potpuno uveren, da onaj s kojim se razgovara ima pravo. Kao što talijanac čini mnoge stvari bez stalne vere tako i raspravlja bez stalne vere. Manija da protuslovi proizlazi kod njega iz volje, iz hira da se uvek pokaže većim od čoveka, koji mu stoji blizu, da poučava, da se koči. Gotovo se uvek bavi s kulturom, koja se temelji na novinarskoj recenziji.

Moj je narod najlicumerniji narod na svetu.

Njegov jezuitizam, koji se nastavlja i ustraje u doba, kad kod drugih naroda počinje iskrenost preterana do neuljudnosti, mora da je žalosni preostatak popovskog odgoja.

Talijan i nadalje sklapa poslove samo u ime prijateljstva i na bazi pouzdanja. I prevare su naravno posledica ovog sistema. Talijan je u duši ocrnjivač. Kad živiš među talijanima na svaki se korak susrećeš u nekakva društva. Ali svaki „društveni brat“ govori iza leđa takve stvari o drugima kakve ne bi ni najveći neprijatelj.

Jedn moj prijatelj pripadnik jednog takvog društva imaše običaj da isprati do kuće sve članove društva i zatim se sam povratiti svojoj kući. Stvar je bila čudna. Za izliku bi navadao staru manju noćnog lutanja, bezsanicu i što drugih stvari. Jedne večeri zamoljen reče uzrok svoje tvrdoglavosti da prati drugove. — Jasno je: svaki put, kad se jedan rastavi od društva drugi počinju govoriti o njemu. I govore da potpisuje krive menice, da mu žena čini robove i da to možda, možda, može, ali mu je to od koristi; da ima sestru u jednom napuljskom bludilištu; da je rođeni glupan i piramidala nezualica, i tako dalje i tako dalje.

Ne spašava se nitko. Dosta da se jedan oda-leći . . . Tada se ja te odalječujem nikad. Ostajem iz opreznosti zadnji. I iz opreznosti dolazim uvek prvi na mesto naših sastanaka.

Istoga prijatelja upitah jedanput, dali je ovo blaženo prijateljstvo o kojemu se u Italiji toliko govori zaista talijanska osobina, dali su talijani zaista sposobni za čvrsta prijateljska čuvstva, a ne samo za brbljanja i da li bi bili kadri da radi prijateljstva štogod žrtvuju.

Reče mi: — Znao sam mnogo prijatelja, koji su me pitali, da im uzajimim novaca nisam nikada našao prijatelja, koji bi mi u potrebi uzajmio. Jedanput, da budem stalan, da ću opet videti prijatelja, koji mi beše simpatičan morao sam se poslužiti ovom varkom. Zajedničku hiljadarku raspasasmo na pola. Zatim podosmo svak svojim putem. Dogovorismo se da u času kad jednom od nas bude potreba brzojavi drugome. Drugi bi pritekao i sastavivši opeta raspasenu hiljadarku potrošiti bi ju nastojeći da pomogne onome koji je pao u nevolju. I zaista mi brzojavi. I opet sastavimo hiljadarku i potrošimo ju. Potrošivši hiljadarku, prestane i prijateljstvo: ne vidih ga više nikada. Pouka: imati ćeš prijatelja dok imate u zajednici hiljadarku, koju ne može ni jedan ni drugi sam potrošiti“.

— Preveo A. V. I. —

java J. Salamunovića. Tko šuti taj potvrđuje, veli stara poslovice. Nije dosta što naši ministri i poslanici siju komunizam i boljševizam, ote počimaju učiti i pojedince ubijati: „Lipo boga mi!“

Zar se ovakvim izjavama podiže prestiž naše države u samom narodu? Zar se ovakvim izjavama podiže prestiž Državi u inozemstvu? Da, ovo je inetoda što ju od dana sloma pa do danas upotrebljavaju svi mogućnici, svi krmilari države i ne misleći kuda ovo vodi. Da se malo osvrnemo na djelovanje zemaljske vlade u Dalmaciji, kojoj je ona ovu kampanju započela U propagandističke svrhe djelomičnog boljševizma, stavljalno se „težačkoj slogi“ na raspolaganje: parobrodi, motorne ladje i automobile, a sve pod režimom tada svemogućeg Dr. Pederina aranžera svih nepravda počinjenih od težaka u Dalmaciji.**) Iz kojih se fondova pokrivalo te troškove, nije još do danas ustanovljeno, a valjda i neće nikad. Nu prosto je sumnjati, da su ovi troškovi bili podmirlagane iz fondova dara slobodi kojeg su malne isključivo žepovi srednjeg staleža doprijeteli, među kojim su kao u svemu i svačemu prednjačili maloposjednici, želiti bi vidjeti obračun, gdje se djelo ono silno blago za dar slobodi sakupljeno? I u koje je svrhe upotrebljeno? Zar o narodnom blagu ne treba polagati računa? Zar se narodno blago, pa bilo to i darovi mogu trošiti i razsipavati samovoljom pojedinaca? Vani računom narodnih darova Slobodi! I tako je sa ovom kampanjom propagiranom po samim vlasničcima u Dalmaciji i unešena u Državu smušena dupla mjera, te razularena masa postala država u Državi, terorističkom upravom. Stavljena je razularena masa izvan zakona, kojoj je bilo slobodno otimati i sadirati tuđu imovinu, dok zakonitim vlasnicima nije bilo dozvoljeno ni zakonitim sredstvima svoja prava obraniti, pa su tim i ovi potonji došli izvan zakona samo u protivnom smjeru, jer je prvima bilo dozvoljeno sve i svašta, a drugima ništa. Aranžer pak sve ove lijepe kampanje, bio je opet sam tajnik zemaljske vlade Dr. Pederin, a za sve ovo nije od nikoga bio pozvan na odgovorost, te nam je jasno od kuda je ovaj vjeter puhao. Jasno je to danas, kad već i gospoda ministri skoro počimaju počuvati ljude na zlo. Tužna moja Domovino, što si dočekala!

(Slijedi.)

*) Djede, čitao si da g. Ministar dao preko trećih izpraviti da on Salamunovića navoda nije izustio. Ti ipak ostaješ Toma sumljivac. Mi ti nezamjeramo. Ur.

**) Nas sasvjem vjerodostojne osobe uvjeravaju da Dr. Pederin i kao zemljoradnik jest čovjek na svome mjestu i da se nije nikad ogriješio svjetom nedati vlasniku potreći prihod. Ur.

Pismo iz Zagreba.

3. I. 1922.

U jednom svom pismu javio sam o aferi sa stokom, koju smo dobili u ime reparacije od Njemačke, a u koju je bio umješan i sin Pašića. Sad se doznaje, da su Nijemci izjavili da nam više neće davati reparacije u prirodnim proizvodima, a navode kao razlog ovu aferu sa prodajom stoke. Doznaje se također da će reparaciona komisija zatražiti od beogradske vlade, da povrti kupcima kaparu i razbije ugovor, jer se boji da bi Njemačka i ostalim zainteresovanim državama otkazala reparaciju u naravi. Time nam se opet nanosi jedna blamaža u stranom svijetu. U svim drugim evropskim državama bi dotična vlada vukla konsekvencije, jer se tu htio sin da okoristi sa položajem svoga oca, koji je na čelu vlade. A kod nas? Nitko se ne će ni maknuti, jer vlada Pašića je „potrebna“, a drugičije ne može „ni da bidne“.

Varanje javnosti sa strane demokratske štampe je više postao jedan običaj, a moguće sa njihove strane i jedna potreba. Svi smo svjedoci o lažnom prikazivanju Hrvata srbijanskoj javnosti sa strane demokratske štampe. Oni su prikazivani kao separatiste, pa čak i kao neprijatelji države. U tome su donekle us-

Memento

„Ministarskom Savjetu“.

U „Našoj zemlji“ 22. 11. čita se vijest upravljena ministru za agrarnu reformu, Dr. S. Miletiću. Dneva 22 tek. mj. predsjednik težačke sloge u Postirima J. Salamunović, izjavio je pred načelnikom Gosp. P. Arneričem, da ste vi gosp. Ministre izrekli delegatima dalmatinskih težaka prigodom audiencije zemljoradničkog sastanka u Beogradu ove tekstualne

riječi: „Kad vam vlasnici zemalja dodju u vinograd, dajte im motikom po glavi“. Nevjerujemo Gosp. Ministre, da ste vi te riječi izrekli, stoga dajte nalog, da se oni, koji u Vaše ime bune narod, pozovu na red i kazne“. Ovu ste istu izjavu i Vi gosp. Uredniče u Vašem glasilu donijeli. Gornja izjava nije nikakva kralatica, nego izjava podkrijepljena vjerodostojnim svjedocima. A pošto do danas nijesmo bar imali prigode vidjeti, da je Gosp. Ministar na ovu izjavu dao kakvo razjašnjenje, niti preuzeo korake jednom ministru dolikujuće, počimamo vjerovati u istinitost iz-

pjeli i stvorili jaz među Srbima i Hrvatima, takav jaz koji je mogao da bude od sudbunosnih posljedica. Danas je srbijanska javnost počela da se donekle trijezni i počela je da uviđa namjere demokrata, te se među Srbima našlo ljudi, koji daju objektivni sud o tim prilikama. Nekidan je bio tu naročiti izaslak radikalnog „Balkana“, koji se je dulje vremena razgovarao sa Radićem. On se je čuđom čudio slušajući njegove izjave, budući je i on držao Hrvate kao neprijatelje države. Ali tu se na licu mjesta uvjerio da Hrvati nisu neprijatelji države, već da su oni samo žakleti neprijatelji režima, koji vodi državu u propast. Demokrati su sad počeli uviđati da im to više ne može da uspijeva, pak zato nastoje, da među hrvatskim narodom stvore razkol pričajući, da je hrvatski blok odustao od svoje politike i da je izdao svoja načela. Kad bi i to stalo, demokrati kao „državotvorni“ elementi, morali bi se tome veseliti i kao „prijatelji“ države morali bi to objeručke primiti. Tu se najbolje pokazuje veoma mala ljubav demokrata prema državi i narodu, a velika njihova ljubav prema vlasti i režimu. Jalov im je posao sa serviranjem takovih vijesti, jer mi svi želimo samo jedno, a to je sporazum, koji će unuštiti današnji režim terora.

U amošnjog je vladu ponovno nastala kriza. Predao je demisiju povjerenik za prosvjetu Alaupović. Uzrok tome je ponovno jedna

afera, koja je nastala među kr. namjesnikom Demetrovićem i direktorem direkcije državnih željeznica Franićem. Od nekog vremena ima, da je demokratska štampa otvorila vatru proti šefu državnih željeznica. Uzrok tome nije mnogo poznat, a izgleda da se iza tih napadaja krije sam Demetrović kr. namjesnik. Pred par dana bio je imenovan Leonid Franić izvrednim profesorom kod kr. Visoke tehničke škole u Zagrebu. To je imenovanje poništeno sa strane Demetrovića, jer je tobože uslijedilo bez njegovog znanja i odobrenja. Tim korakom se je našao tangiran Alaupović i toga radi predao ostavku na mjesto povjerenika prosvjete. I ovo sada u samoj demokratskoj „kući“ borba. Sad treba naći jedan način da se taj spor među samim demokratima riješi. A izgleda već da se taj način našao. Demetrović je radi toga otputovao u Beograd, te bio u audijenciji kod Kralja, a posjetio je i razne ministre. Svrha njegovog puta je, da se prama ustavu ukinu mjesta povjerenika kod pokrajinskih vlada, a na njihovo mjesto, da se uvedu odsječni šefovi. Time bi se morala barem pokriti ova afeta i pred javnošću sakriti pravi uzrok ostavke Alaupovića.

Tijekom ovog tjedna morala bi biti druga sjednica gradskog zastupstva, na kojoj bi se morao izabrati načelnik. Govori se, da će hrvatski blok (t. j. većina) kandidirati bivšeg gradonačelnika arhitea Heinzla. — R. —

Trgovački glasnik.

Udruženje trgovaca, industrijalaca i obrtnika za sjevernu Dalmaciju u Šibeniku saopćuje svojim članovima, da je svoj pravilnik izradila u više primjeka, te tko želi imati istog neka se obrate tajniku Udruženja gosp. Josipu Jadronji, uz isplatu od Din. 2. po komadu. — Uprava

Parobrodni nemaju uglja. — Čija je krivnja? Već je minuo dobar mjesec dana, da su parobrodi, koji su spajali naš grad sa otocima i drugom našom primorskom okolicom, vezani uz obalu i to radi pomankauja ugljena. Mnogima će to smješno izgledati, jer nam je Siverić pred nosom, ali žalbog to je gola istina. Ugljen Siverički ide u Split, a ne u Šibenik, jer se općina splitska zadovoljava po toneladi samo sa 1 dinarom uvozne takse, „dočim naša općina zah-tjeva 5 dinara po toneladi. Za danas se nećemo upuštati u razpravljanje, dali je naša općina u pravu ili ne da traži tačo visoku taksu, odnosno dali se društvo siveričkog ugljenokopa opravdano opire i neće da dovaža ugljen u Šibenik. Danas ćemo samo upozoriti pučanstvo a osobito mjestno kotarsko poglavarstvo, a preko njega i gosp. namjesnika, da bi već skrajni čas bio, da vlasti interveniraju u ovom sporu između općine i siveričkog ugljenokopa, jer pri tome trpi jedino narod i sav naš promet i trgovina.

Gospodo, na kome je, maknite se dakle jednom iz letargije i poradite nešto na korist ovog ispaćenog naroda, gnjavljenog prije od Švabe, pak onda od Latina, pak nek bar sada u slobodnoj domovini osjetite neki boljtak i napredak!

Radnički raboš

Tofant — se srdi... ! Stižu nam vijesti iz Siverića, da je naš članak u prošlom broju o gospodarju Tofantu uznemirio i potresao živce gospodi činovnicima M. P. a osobito gospodarju Tofantu, te da se je gospodar Tofant odlučio da stvar preda sudu. Nu nas ta viest ni najmanje nije uplašila, dapače obradovala jer ljepše prigode nebi moglo niti da bude nego kad bi nas gospodar Tofant prijavio sudu, gdje smo u stanju da sve sa dokazim potvrdimo, ali ne samo ono što smo u prošlom našem broju iznijeli, već mnogo i mnogo konkretnijih i vjerovatnijih činjenica.

Dakle mi Vam sa ovijem poručujemo gospodine Tofante da nikako ne propustite stvar, već da predate te sudu, te da na sud kada podjete ponosite sobom i zakonik, valjda koji Vi sam imate, gdje će te do-

kazati, da se može i za pravicu istine i temeljite dokaze kazniti čovjeka. Mi i danas stojimo na onom što i opisamo nadodajući to, da bi naši rudari u Siveriću samo onda bili zadovoljni, kada bi im se uklonili s vrata ugnjetači, među kojima je vodja gospodar Tofant, te da se sa rudarima u naprijed postupa kao sa poštenim i ozbiljnim radnicima, a ne kao da su švabski robovi, kao što je to nekoć bilo. Mislimo da težeg kruha na svijetu nema nego je onaj rudarski koji pod crnu zemlju u dubini riskira svoj život ništa manje nego vojnik na fronti. Oni su zadovoljni sa svojim radom, na koji su i navikli ali samo nijesu a niti mogu biti zadovoljni sa onima, koji im čine nepravdu koji ih tlače i progone vrhu svih njihovih krvavih žuljeva.

Mi ćemo u dojučernem broju donijeti u šire opis rudara i njihov način života tako da će se moći uvjeriti svaki onaj, koji još ne pozna što je rudarski kruh, koji ih hrani i na koncu sahrani.

Sudbene vijesti

Mraz na sudu. Pred par dana imali smo posla na sudu, ali nismo mogli da obavimo sav posao jer nam nije bilo moguće izdržati u onim mrzlim sobama. Tamo, kako nam je bilo rečeno već preko mjesec dana ne pali centrala peč, tako da je temperatura u nekim sobama konstantno najviše od 3—4 stupnja Celsijusa. Svi činovnici rade sa klobucima na glavi i kaputama preko ramena, a isto tako i suci i odvjetnici u dvoranam za vrijeme rasprava. Ta obrambena srestva proti zimi nijesu pak nipošto dovoljna da ih zaštite, a pogotovo da im ugriju ruke i noge, pak bi se novi upravitelj suda u prvom redu morao pobrinuti, da se sobe ugriju, jer inače neće moći ni zahtjevati od svojih podređenih da rade i da borave 7 radnih ura u onim ledenicima i da se izvrgnu pogibelji nahlade i upale pluća. što uz slabu hranu usljed nedovoljnih plaća mogu vrlo lako da ulove.

Nama kao novinarima i rodoljubima stoji naravno u prvom redu na srcu interes državnih, ali to će svatko lako razumjeti, a osobito osobe, koje imadu da upravljaju tako važnim resorom kao što je sudbeni da se nemogu štiti državni interesi, ako se organi državni za to pozvani stave ne samo u nemogućnost da zaštite interese već ih se dapače izlaže boljetici i prama tome oštećenju njihovih i tako slabih imovinskih prilika.

U ostalom uslijed ovog stanja na sudu ne trpe samo sudbeni činovnici, već i stranke, koje imadu tamo posla, a po gotovo one, koje kadkad i po više sati moraju čekati u raspravnim dvoranam, pak je tim više dužnost predpostavljenih da se nabavi potrebni ugljen i tako ukloni ova nepogoda.

Vijesti grada i okolice.

VESELJE ŠIROM JUGOSLAVIJE. Naš Kralj Aleksandar isprosio i prstenovao princezu Mariolu kćer Rumunjskog Kralja

Otvoreno pismo Pavla Roce guvefneru S. Metličiću ođgadja se, jer Starešinstvo Jugosl. Napred. Nacional. Omladine u Splitu preko svojih delegata preduzelo sve korake da gasi vatru dok ne plane kod stanovitih svojih podružnica u šibenskoj okolici. Prve korake pozdravljamo u nadi da će sanacija nastati širom Jugoslavije. Inače tko štio Sienkijevića „Potop“ znade kako su obračunali Butrimi u Volmonticama sa Kmicicevim razbijačima.

Primitie: Naš Urednik pozvat na okruž. Sud za dan 14 tek. usljed tužbe protiv njega podignute po Dr. Medvešu iz Benkovca.

Viši sudski savjetnik Dr. Spalatin došao je iz Splita da privremeno preuzme službu predsjednika Bojanića koji je stupio u mirovinu.

Veseli nas to, jer u koliko poznajemo Dr. Spalatin čovjek radišan i na svome mjestu.

Nemiri i neredi u Murteru buknuh dneva 6 i 7 tek. U ovako ozbiljnim časovima ne želimo naše nečisto rnbje iznieti na javni izlog. Osobita deputacija predvodjena nar. posl. Dr. Dulibićem kod nadležnih vlasti pr. utarak prosvjedovala.

Obečana sanacija.

Izbor starešinstva Sokola odgođen za doj. nedjelju u 11 sati.

Izmjena novčanica svršava sa danom 18 tek.

Dr. Smodlaka stupio među zemljoradnike.

Ženska narodna zadruga priređuje sutra u zgradi Državnog doma u korist bratske ruske kolonije „Zabavno veće“ početak u 9 sati u večer.

Poziv Uprava Nabavlačke Zadruga „Državnih namještenika u Šibeniku“ ovim pozivlje svoje članove na vaiiredu glavnu skupštinu zakazanu ponovno za 19 januara 1922 u 15 sati, koju će se držati u prostorijama Državnog Doma.

Preporuča se družinarima da što brojniji učestvuju radi važnosti tačaka, koje se na istoj imaju pretresati.

Priobćeno*)

Izjavljujem, da moj sin Krste Jušić nema ništa zajedničkog sa mnom i s mojom kućom.

Šibenik 11 siječnja 1922.

Ivanka Jušić

Prosule su se po gradu glasine, da ja nijesam htjeo zatvoriti brijačnicu na 7 o. mj. s razloga, jer je taj dan pravoslavni Božić.

Ove glasine nipošto neodgovaraju istini, jer po zaključku naše sjednice morali smo držati otvoreno na 6 o. mj. radi Zemljoradničkog plesa, i na 7. jer subota e da se udovolji klientima koji su kako je poznato većinom rimokatolici.

Ivo Svirčić

*) Pod ovom rubrikom ne primā nikakove odgovornosti Uredništvo.

MATE PRGIN - ŠIBENIK

Veliki izbor šešira domaćih tvornica sagova i ruktovrine.

PAPIRNICA I KNJIŽARA

J. a GRIMANI - ŠIBENIK

Papir, knjige, školski bojači i pisci predmeti.

Uljene i acquarel boje, crnila i tuša u svim bojama svjetske tvornice Günther Wagner.

Muzikalije, slike, okviri i ostali luxus-predmeti.

Vrpce i pribor za pisaci stroj, ciklostyl papir i crnilo.

Kuća na dva kata, sa podrumom i uporabljivim podkrovljem: na prvom katu 2 sobe, a na drugom soba i kuhinja; u kuhinji voda i nuždnik; električna rasvjeta — u središtu grada, nudi se na prodaju. Prijave Upravi Lista.

Pokrajinska Bolnica
traži jednog bolničara i jednog vrilara. Za uvjete obratiti se Ravnateljstvu Bolnice.

Salamon Drutter, - Šibenik
Veliko skladište odijela, cipela i rublja uz najpovoljnije cijene

Prva Jugoslavenska Voštarnica
Grgo Čular - Šibenik
preporuča se pučanstvu, crkvinarstvima, bratovštinam i Gg. trgovcima.
Izradba po zanatu. — Cijene umjerene.
Prodaja finog vrcanog meda sa vlastitog pčelinjaka na malo i na veliko.

Teretni i luksusni automobili F.I.A.T. (Torino)
Najzadnjih tipova, potpuno na novo preuredjeni.
Raspoloživi u Šibeniku za prompt predaju.
Za informacije i cijenike obratiti se tvrtci:
Inchiostri & Nascimbeni - Šibenik

SINGER
ŠIVAČIH STROJEVA ŠIVAČIH IGALA
NAKNAJNIH DJELOVA
MAŠINSKOG UZJA
**PRODAJE UZ GOTOV NOVAC
I OBROČNU OTPLATU**
NA SVAKOJ JE MAŠINI NAZNAČENA
CIJENA USTANOVLJENA ZA CJELU
JUGOSLAVIJU
SKLADIŠTE — ŠIBENIK
GLAVNA ULICA
ZASTUPNIK
ANTE FRUŽIĆ

KNJIŽARA I PAPIRNICA
FILIP BABIĆ
ŠIBENIK
Potpuno skladište knjiga na našem i stranim jezicima
Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene.
— Sav pribor za urede, općine i škole —
Skladište školskih knjiga. i Kr. Zemaljske Naklade u Zagrebu.
Prima predplate na **STRUČNE I PERIODIČNE ČASOPISE** svakog jezika i struke.
MUZIKALIJE SVAKE VRSTI.
ZAHTEVAJTE CIJENIKE PAPIRA I POPIS KNJIGA — CIJENIK ZA UREDE.

IVAN BUMBER
— ŠIBENIK —
OVLAŠTENI BOJADISAR
Gorica 33. Gorica 33.
Javlja P. N. slavnomu občinstvu da preuzimlje soboslikarske i litilačke radnje uz povoljne uvjete.
Izradba solidna. — Cijene umjerene

OPĆINSKA ŠTEDIONICA
— U BENOVCU —
OSNOVANA GOD. 1908.
Za štedionicu odnosno za uloške na štednju i za njihovo pravilno ukamačivanje, jamči Općina benkovačka sa čitavim svojim imanjem, pa i sa svojom poreznom snagom.
Prima uloške na štednju te ih ukamačuje do daljnjega sa 5%
Eskomptira mjenice. — Izdaje hipotekarne zajmove.

Juričev i Kešić - Bakar Veletrgovina dalmat. vina
— samo na veliko —

Pučka Tiskara u Šibeniku ponovno se je otvorila i prima na izradbu u ćirilici i latinici sve zasijecajuće radnje, kao: razna s umjerenim cijenam.

Novo osnovano
transportno i otpremničko poduzeće
**A. KUVAČIĆ
BAKAR**
preuzima
svakovrsnu robu za otpremu i uskladištenje. — Vlastita prevozna sredstva i magaze. — Izvršuje sve naloge brzo i najkulantnije.
Ispostava: Stanica Bakar
Brojzjavi: Kuvačić - Bakar.

Unione Stearinerie Lanza - Genova
Anonimno Društvo sa glavnicom od 12,000.000 lira tal.
- Odlikovane tvornice sapuna i svijeća najboljih vrsta. -
Zastupnici i skladištari za Jugoslaviju:
Braća NASCIMBENI - Šibenik